

Mentálhigiéné és Pszichoszomatika 7 (2006) 4, 301–310

DOI: 10.1556/Mentál.7.2006.4.3

A PSZICHOSZOCIÁLIS MUNKAKÖRNYEZETI JELLEMZŐK ÖSSZEFÜGGÉSE AZ ÉLETELÉGEDETTSÉGGEL NŐVÉREK KÖRÉBEN

PIKÓ BETTINA^{1*} – PICZIL MÁRTA²

¹Szegedi Tudományegyetem, ÁOK Pszichiátriai Klinika,
Magatartástudományi Csoport, Szeged

²Szegedi Tudományegyetem, EFK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék, Szeged

(Beérkezett: 2006. július 19.; elfogadva: 2006. szeptember 15.)

Közismert, hogy a munkahelyi stressz befolyásolja a dolgozók munkaelégedettségét, testi és lelki egészségét. A pszichoszociális munkakörnyezet hatása az étellel való elégedettség-re azonban még viszonylag kevésbé vizsgált kutatási terület. Tanulmányunk célja, hogy a nővérek étellel való elégedettségét potenciálisan befolyásoló munkakörnyezeti jellemzőket - kiemelten a kiegészítő faktorokat - elemezzük. Vizsgálatunkban 201, Szeged kórházai-ban dolgozó nővér vett részt. Az adatgyűjtés önkitöltéses kérdőív segítségével valósult meg. Eredményeink azt igazolják, hogy a kiegészítő faktorai jelentős mértékben összefüggnek az étellel való elégedettséggel, s ez az összefüggés különösképpen erős az érzelmi kimerültséggel kapcsolatban. A munkaelégedettséggel mindhárom kiegészítő faktor igen szoros kapcsolatot mutat, s az étellel való elégedettség és a munkaelégedettség is erőteljesen összefügg egymással. Az egyéb munkakörnyezeti jellemzők közül ki kell emelni az egészségügyben eltöltött évek számát, a társadalmi presztízs megítélését, valamint az iskolázottság mértékét. Kutatási eredményeink arra hívják fel a figyelmet, hogy az étellel való elégedettség - mint a szubjektív jóllét mutatója - jelentős mértékben függ a pszichoszociális munkakörnyezettől.

Kulcsszavak: kiegészítés, étellel való elégedettség, munkaelégedettség, nővéri hivatás

A pozitív pszichológia egyik kiemelt kutatási területe a szubjektív jóllétet befolyásoló tényezők felkutatása (Ryan és Deci 2001). Az étellel való elégedettség a szubjektív jóllét egyik eleme, amely igen gyakran áll a kutató-sok középpontjában. Mint globális mutató, azt jelzi, hogy általánosság-ban mennyire vagyunk elégedettek jelenlegi életünkkel (Diener és mtai

* Levelező szerző: Pikó Bettina, SZTE ÁOK Magatartástudományi Csoport,
6722 Szeged, Szentháromság u. 5. E-mail: piko@nepsy.szote.u-szeged.hu

1999). Az általános elégedettségi mutatókon kívül léteznek specifikus mutatók is, ilyen többek között a munkával vagy az egészséggel kapcsolatos elégedettség. A munkával, munkakörülményekkel való elégedettség igen erősen összefügg azzal, hogy saját életünkkel mennyire vagyunk elégedettek, hiszen a munkaelégedettség növeli életkedvünket, ugyanakkor az elégedetlenség a munkahelyen számos életproblémához vezethet (Büssing és mtsai 1999; Lee és mtsai 2004).

Az étellel való elégedettség alacsony szintje egyúttal igazolt egészségkockázati faktornak számít, hiszen az egészségi állapot romlásához, valamint számos betegség kialakulásához járulhat hozzá. Egy finn longitudinális kutatás arra is felhívja a figyelmet, hogy az alacsony étellelégedettség növeli a korai halálozás esélyét (Koivumaa-Honkanen és mtsai 2000). Ezzel összefüggésben a kutatók gyakoribbnak találták a fatális és nem fatális kimenetelű balesetek gyakoriságát azok körében, akik elégedetlenek életükkel (Koivumaa-Honkanen és mtsai 2000). Az étellel való elégedettség összefügg a depresszió előfordulásával, illetve az öngyilkosságok arányával is – mindkét esetben védőfaktornak bizonyult (Koivumaa-Honkanen és mtsai 2002). Kiemelt figyelmet érdemel az étellelégedettség és az egészségtudatosság összefüggése: azok, akik elégedettek életükkel, sokkal kedvezőbb egészségmagatartást tanúsítanak, például egészségesebb ételeket fogyasztanak, illetve tartózkodnak a drogoktól és más káros szenvedélytől (Clifford és mtsai 1991; Corle és mtsai 2001).

Vannak kiemelten magas stressz-szintű munkahelyek, mint amilyen az egészségügy, ahol a fizikai és lelki stresszorok száma igen magas (Lambert és mtsai 2004; Pikó 1999; Wheeler és Riding 1994). A stressz-szint pedig szorosan összefügg a nővérek munkaelégedettségével (Ramirez és mtsai 1996), pályaelhagyási szándékaival (Kovácsné Tóth és mtsai 2004), mentális egészségével és jóllétével (Escriba-Agüir és Tenias-Burillo 2004; Zammuner és Galli 2005), étellel való elégedettségével (Mackenzie és mtsai 2006), valamint a körükben előforduló kiégés megjelenésével (Allen és Mellor 2002; Pikó 2006).

A pszichoszociális munkakörnyezeti jellemzők között a kiégés tünetegyüttese a segítő hivatást gyakorlók körében igen gyakran vizsgált jelenség (Spickard és mtsai 2002). Vizsgálták többek között nővérek (Piczil és Pikó 2003; Pikó 2006; Szemlédy 2004), pedagógusok (Petróczi és mtsai 1999), orvosok (Györffy és Ádám 2004) körében. A tünetegyüttes magában foglalja az elszemélytelenedést, az érzelmi kimerültséget és a teljesítménycsökkenés hármását; kialakulásában a munkahelyi stressznek van kiemelkedő szerepe (Maslach és Goldberg 1998). Következményei között előfordul a munkával való elégedetlenség, a pályaelhagyás, az énkép sérülése, és a testi-lelki egészség megromlása (Jeanneau és Armelius 2000;

Leiter 1992; Murray 2002; Ramirez és mtsai 1996). Egy nemrég készült metaanalízis felhívja a figyelmet arra, hogy a munkával való elégedettséghez leginkább a kiégés jelensége járul hozzá (Faragher és mtsai 2005). Míg azonban sok kutatás koncentrálna a kiégés és más pszichoszociális munkakörnyezeti jellemző összefüggéseire, eddig kevés vizsgálat foglalkozott a kiégés, valamint az étellel való elégedettség közötti kapcsolat elemzésével. Az egyik kutatásban, amely ezt a témakört érinti, Lee és mtsai (2004) a munkakörnyezeti jellemzők között az első helyen említik a kiégést, mint az étellel való elégedettséget befolyásoló jelenséget, míg a munkával való elégedettség kevésbé volt meghatározó. A kiégés elemei közül elsősorban a személyes teljesítmény csökkenése, valamint az érzelmi kimerültség hatása volt erős, az elszemélytelenedés kevésbé.

Jelen kutatásunk legfontosabb célkitűzése az volt, hogy a nővérek étellel való elégedettségét potenciálisan befolyásoló munkakörnyezeti jellemzőket elemezzük. Kiemelten vizsgáltuk a kiégés elemeit, a munkával való elégedettséget, az egészségügyben eltöltött évek számát, a nővéri hivatás társadalmi presztízsének megítélését. Hipotézisünk értelmében a kiégés elemei (elsősorban a személyes teljesítmény szintje, valamint az érzelmi kimerültség) jelentős mértékben befolyásolják a nővérek életelégedettségét.

MINTA ÉS MÓDSZER

A válaszadók Szeged két kórházában dolgozó nővérek voltak. Összesen 450 kérdőívet küldtünk szét, ami megfelel a szegedi nővérek teljes létszámának. Négyhetes időtartamon belül 201 értékelhető kérdőív érkezett vissza. A válaszadási ráta 44,66% volt.

Az adatgyűjtéshez önkitöltéses kérdőíves módszert alkalmaztunk, amely a szociodemográfiai változókon túl tartalmazta az étellel való elégedettség skálát, a munkaelégedettség skálát és egyéb, a munkakörnyezettel összefüggő kérdéseket.

A szubjektív jóllét mérésére az étellel való elégedettséget mérő globális skálát (The Satisfaction With Life Scale, SWLS) alkalmaztuk, amely 5 itemből áll (Diener és mtsai 1985; Pikó 2002). A skála az étellel való általános elégedettséget mérte, olyan állításokkal, mint például: „Elégedett vagyok az életemmel”. A válaszkategóriák 0-tól (egyáltalán nem értek egyet) 6-ig (teljesen egyetértek) terjedtek. A skála megbízhatóságát mérő Cronbach alpha értéke a saját mintával 0,87 volt.

A kiégés jelenségét a Maslach Burnout Inventory segítségével vizsgáltuk (MBI; Maslach és Jackson 1981). Az összesen 22 itemből álló skála három alskálát tartalmazott: érzelmi kimerültség, elszemélytelenedés és

személyes teljesítmény. A megbízhatóságot jelző Cronbach alpha értékek a következők voltak: érzelmi kimerültség 0,84; elszemélytelenedés 0,46; személyes teljesítmény 0,76. Ezek az értékek megfelelnek korábbi, nemzetközi vizsgálatok eredményeinek (Richardsen és mtsai 1992).

A munkakörnyezeti jellemzők közül a következő változók szerepeltek még az elemzésben: az egészségügyben eltöltött évek száma, a munkával való elégedetlenség szintje, valamint – egy hétfokú skála segítségével – a nővéri hivatás társadalmi presztízsének saját megítélése. A munkával való elégedetlenség méréséhez egy négy elemből álló skálát alkalmaztunk, amelynek elemei a következők voltak: újraválasztaná-e ezt a munkát, választana-e más munkát, ajánlaná-e ismerősének, illetve összességében elégedett-e munkájával. A skála megbízhatóságát jelző Cronbach alpha értéke 0,74 volt.

A szociodemográfiai változók között szerepelt a nem, az életkor, valamint az iskolai végzettség.

A statisztikai feldolgozáshoz SPSS MS Windows 11.0 statisztikai programcsomagot használtunk, amelynek során a leíró statisztikákon (átlag és szórás, gyakoriságok) kívül korreláció- és regresszióelemzést alkalmaztunk.

EREDMÉNYEK

Az 1. táblázatban látható a tanulmányban szereplő változók leíró statisztikája. A minta nemek szerinti megoszlása a következő volt: 11,1% férfi és 88,9% nő. A minta kis elemszáma miatt a továbbiakban a nemek szerint nem tettünk különbséget az elemzések során. Az iskolai végzettség szerint a megkérdezettek döntő többsége (45,5%-a) szakközépiskolai végzettséggel rendelkezett. A minta életkorának átlaga 33,1 év volt, az egészségügyben eltöltött idő pedig átlagosan 15 év. A hivatásuk társadalmi presztízsének megítélése a mintában meglehetősen alacsony, a munkaelégedettség mértéke átlagos volt. Az étellel való elégedettség mértéke szintén nem érte el a pontérték felét.

A 2. táblázat a változók korrelációs mátrixát tartalmazza. Látható, hogy az étellel való elégedettség szorosan összefügg mindhárom kiegészítő faktorral – legerősebben az érzelmi kimerültséggel. A személyes teljesítmény mértéke az étel elégedettséget növeli, de sajnos az elszemélytelenedés is pozitív módon függ össze az étellel való elégedettséggel, aminek a hátterében a fásultság, közömbösség állhat. Igen szoros a kapcsolat az érzelmi kimerültség, valamint a munkaelégedettség között, de összességében mindhárom kiegészítő faktor igen szoros kapcsolatot mutat a munkával való elégedettséggel. Az iskolai végzettség és a presztízs megítélése

1. táblázat. Az elemzésben szereplő változók leíró statisztikája (N = 201)

	%	Átlag (szórás)
<i>Szociodemográfiai</i>		
Életkor (év) (min.: 20, max.: 64)		33,1 (14,1)
<i>Nem</i>		
Férfi	11,1	
Nő	88,9	
<i>Iskolai végzettség</i>		
Általános iskola	5,1	
Szakiskola	16,7	
Szakközépiskola	45,5	
Gimnázium	23,7	
Főiskola	9,1	
<i>Munkával kapcsolatos változók</i>		
Az egészségügyben eltöltött évek száma		14,9 (10,8)
Munkával való elégedettség mértéke (score: 0–8)		4,2 (1,9)
A hivatás presztízsének megítélése (score: 1–7)		2,9 (1,8)
<i>Kiegészítő elemek</i>		
Érzelmi kimerültség (score: 10–39)		24,7 (6,2)
Elszemélytelenedés (score: 5–21)		9,4 (3,3)
Személyes teljesítmény (score: 14–40)		27,4 (4,4)
Élettel való elégedettség (score: 0–27)		10,3 (6,4)

2. táblázat. A változók korrelációs mátrixa

	Élettel való elégedettség	Munkával való elégedettség	Iskolai végzettség	Társadalmi presztízs megítélése	Érzelmi kimerültség	Elszemélytelenedés	Személyes teljesítmény
Élettel való elégedettség	–	–	–	–	–	–	–
Munkával való elégedettség	0,32***	–	–	–	–	–	–
Iskolai végzettség	0,22**	–0,07	–	–	–	–	–
Társadalmi presztízs megítélése	0,21**	0,08	0,01	–	–	–	–
Érzelmi kimerültség	–0,35***	–0,53***	–0,06	–0,11	–	–	–
Elszemélytelenedés	0,15*	–0,41***	–0,08	–0,03	0,59***	–	–
Személyes teljesítmény	0,32***	0,43***	0,08	0,04	–0,45***	–0,37***	–
Egészségügyben eltöltött évek száma	0,09	0,07	0,09	–0,11	0,11	0,01	0,08

*p<.05; **p<.01; ***p<.001

nem függ össze a kiégés faktorokkal. Az egészségügyben eltöltött évek száma egyik munkakörnyezeti jellemzővel sem függ össze.

A 3. táblázat az étellel való elégedettség többváltozós regressziós modelljeit mutatja be. Az első oszlopban a kiégés faktorai láthatók, mint független változók. A három faktor közül az érzelmi kimerültség rontja leginkább az étellel való elégedettség mértékét, míg a személyes teljesítmény érzése növeli azt. Az elszemélytelenedés itt már nem függ össze az étellel való elégedettséggel. A második oszlopban az egyéb munkakörnyezeti tényezők hatását jellemző standardizált regressziós együtthatókat (béta) olvashatjuk. A munkaelégedettség a legnagyobb mértékben hat az étellel való elégedettségre. Ezenkívül az iskolai végzettség, a társadalmi presztízs magasabb megítélése, valamint az egészségügyben eltöltött évek száma is növeli az étellel való elégedettség szintjét. A harmadik oszlopban az összes független változó együttes hatását elemeztük. A kiégés faktorai közül az érzelmi kimerültség maradt egyedül szignifikáns, az egyéb változók közül pedig a munkaelégedettség, valamint az iskolai végzettség növeli az étellel való elégedettséget. A bevitt változók a variancia 24%-át magyarázták meg.

3. táblázat. Regresszióelemzés az étellel való elégedettség és a munkakörnyezeti változók közötti kapcsolat értelmezéséhez (N = 201)

	Étellel való elégedettség		
	1. modell	2. modell	3. modell
<i>Kiégés elemei</i>			
Érzelmi kimerültség	-0,31*** ^a		-0,22*
Elszemélytelenedés	0,09		0,09
Személyes teljesítmény	0,22**		0,11
<i>Egyéb munkakörnyezeti tényezők</i>			
Munkaelégedettség		0,32***	0,20*
Iskolai végzettség		0,23**	0,21**
Munkavégzés ideje		0,13*	0,13
Presztízs megítélése		0,17*	0,14
Konstans	7,992	-2,338	0,00
R ²	0,17***	0,20***	0,24***

*p<.05; **p<.01; ***p<.001; egyoldalú próba

Megjegyzés. ^aStandardizált regressziós koefficiens

MEGBESZÉLÉS

Nővérek körében végzett vizsgálatunkban arra kerestünk választ, hogy az étellel való elégedettséget hogyan befolyásolják a pszichoszociális munkakörnyezet változói, mint a kiegész jelensége, a munkaelégedettség, az egészségügyben eltöltött évek száma vagy a nővéri hivatás társadalmi presztízisének megítélése. Az étellel való elégedettség a pozitív pszichológia egyik kitüntetett indikátora, a szubjektív jóllét egyik eleme (Diener és mtsai 1999; Ryan és Deci 2001). Korábbi vizsgálatok szoros kapcsolatot találtak a pszichoszociális munkakörnyezet és a nővérek testi-lelki egészsége között (Escriba-Agüir és Tenias-Burillo 2004; Jeanneau és Armeilius 2000; Leiter 1992; Murray 2002; Ramirez és mtsai 1996; Zammuner és Galli 2005). Viszonylag kevés vizsgálat foglalkozott eddig azzal, hogy a munkakörnyezeti tényezők hogyan hatnak az életelégedettségre. Azok a kutatások, amelyek érintették ezt, szoros összefüggést találtak a munkahelyi stressz, a kiegész jelensége, valamint az étellel való elégedettség között (Lee és mtsai 2004; Mackenzie és mtsai 2006).

Saját kutatási eredményeink szintén azt igazolják, hogy a kiegész faktorai jelentős mértékben összefüggnek az életelégedettséggel, s ez az összefüggés különösképpen erős az érzelmi kimerültséggel kapcsolatban. Ez a kiegész jelenségének az az eleme, amely leginkább kihat az étellel való elégedettségre, vagyis jelentős mértékben csökkenti azt. Ez megfelel a témát érintő korábbi vizsgálati eredményeknek is (Lee és mtsai 2004). Meg kell jegyezni azt is, hogy a munkaelégedettséggel mindhárom kiegész faktor igen szoros kapcsolatot mutat, s az életelégedettség és a munkaelégedettség is erőteljesen összefügg egymással. Korábbi vizsgálatok is igen erőteljes összefüggést igazoltak a munkaelégedettség és a kiegész között (Faragher és mtsai 2005).

Az egyéb munkakörnyezeti jellemzők közül ki kell emelni az egészségügyben eltöltött évek számát, a társadalmi presztízis megítélését, valamint az iskolázottság mértékét. A társadalmi presztízissel kapcsolatban elmondható, hogy azok a nővérek, akik magasabbnak ítélik saját társadalmi presztízisüket, életükkel is elégedettebbek, bár a munkaelégedettségük mértékét ez nem befolyásolja. A magasabb iskolai végzettség nagyobb életelégedettséggel jár együtt, ami szintén nagyrészt független a munkakörnyezet egyéb jellemzőitől, hiszen nem függ össze sem a munkaelégedettséggel, sem pedig a hivatás presztízisének megítélésével.

A kutatási eredmények értékeléséhez meg kell említeni a vizsgálat korlátait is, például a minta alacsony elemszámát, illetve a minta homogenitásából adódó korlátozásokat, amelyek az adatok értelmezési körét beszűkíthetik. Mindemellett kutatási eredményeink arra hívják fel a figyel-

met, hogy az életelegedettség mint a szubjektív jóllét mutatója jelentős mértékben függ a pszichoszociális munkakörnyezettől. Leginkább az járul hozzá az étellel való elégedettséghez, ha 1., valaki jónak tartja személyes teljesítményét; 2., összességében elégedett munkájával; 3., régóta dolgozik az egészségügyben; 4., hivatása presztízsét magasnak tartja; 5., magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik; és 6., még nem tapasztalta meg jelentős mértékben az érzelmi kimerültséget. Mivel a munkakörnyezeti tényezők kihatnak a nővérek testi-lelki egészségére (Escriba-Agüir és Tenias-Burillo 2004; Lambert és mtsai 2004; Leiter 1992; Murray, 2002; Pikó 1999; Ramirez és mtsai 1996; Wheeler és Riding 1994; Zammuner és Galli 2005), igen fontos volna a megelőzéshez a megfelelő pszichoszociális klíma biztosítása. Az anyagi feltételek mellett ez olyan sajátosságokat is magában foglal, mint a szép fizikai környezet, a berendezések kellemes összhatása, a felettesek által nyújtott társas-emocionális támogatás, a szervezeti elkötelezettség erősítése és jutalmazása (Rhoades és Eisenberg 2002). Az ún. szervezeti támogatás elméletében ezek a nem anyagi juttatások jelentős mértékben hozzájárulhatnak a kiegészítő prevenciójához, a nagyobb munkaelégedettséghez és munkaszeretethez, valamint a jobb munkateljesítményhez (Eisenberger és mtsai 2001). Hosszú távon pedig jobb testi-lelki egészséget és szubjektív jóllétet eredményezhetnek, ami az egészségügy valamennyi résztvevőjének – dolgozóknak és betegeknek – közös érdeke.

Irodalom

- Allen, J., Mellor, D. (2002): Work context, personal control, and burnout amongst nurses. *Western Journal of Nursing Research*, 24: 905–917.
- Büssing, A., Bissels, T., Fuchs, V., Perrar, K. M. (1999): A dynamic model of work satisfaction: qualitative approaches. *Human Relations*, 52: 999–1027.
- Clifford, P. R., Edmundson, E. W., Koch, W. R., & Dodd, B. G. (1991): Drug use and life satisfaction among college students. *International Journal of Addictions*, 26, 45–53.
- Corle, D. K., Sharbaugh, C., Mateski, D. J., Coyne, T., Paskett, E. D., Cahill, J., Daston, C., Lanza, E., Schatzkin, A. (2001): Self-rated quality of life measures: effects of change to a low-fat, high-fiber, fruit and vegetable enriched diet. *Annals of Behavioral Medicine*, 23, 198–207.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R.J., Griffin, S. (1985): The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49: 71–75.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., Smith, H. L. (1999): Subjective well-being: three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125: 276–302.
- Eisenberger, R., Armeli, S., Rexwinkel, B., Lynch, P. D., Rhoades, L. (2001): Reciprocation of perceived organizational support. *Journal of Applied Psychology*, 86: 42–51.
- Escriba-Agüir, V., Tenias-Burillo, J. M. (2004): Psychological well-being among hospital personnel: The role of family demands and psychosocial work environment. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 77: 401–408.

- Faragher, E. B., Cass, M., Cooper, C. L. (2005): The relationship between job satisfaction and health: a metaanalysis. *Occupational and Environmental Medicine*, 62: 105–112.
- Gyórfy Zs., Ádám Sz. (2004): Az egészségi állapot, a munkastressz és a kiégés alakulása az orvosi hivatásban. *Szociológiai Szemle*, 14: 107–127.
- Jeanneau, M., Armelius, K. (2000): Self-image and burnout in psychiatric staff. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 7: 399–406.
- Koivumaa-Honkanen, H., Honkanen, R., Viinamäki, H., Heikkila, K., Kaprio, J., Koskenvuo, M. (2000): Self-reported life satisfaction and 20-year mortality in healthy Finnish adults. *American Journal of Epidemiology*, 152: 983–991.
- Koivumaa-Honkanen, H., Honkanen, R., Roskenvuo, M., Viinamäki, H., Kaprio, J. (2002): Life dissatisfaction as a predictor of fatal injury in a 20-year follow-up. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 105: 444–450.
- Koivumaa-Honkanen, H., Kaprio, J., Honkanen, R., Viinamäki, H., Roskenvuo, M. (2004): Life satisfaction and depression in a 15-year follow-up of healthy adults. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 39: 994–999.
- Kovácsné Tóth Á., Feith H. J., Balázs P. (2004): A diplomás ápoló hallgatók pályaválasztási motivációja és pályaelhagyás. *Nővér*, 17: 9–13.
- Lambert, V. A., Lambert, C. E., Ito, M. (2004): Workplace stressors, ways of coping and demographic characteristics as predictors of physical and mental health of Japanese hospital nurses. *International Journal of Nursing Studies*, 41: 85–96.
- Lee, H., Hwang, S., Kim, J., Daly, B. (2004): Predictors of life satisfaction of Korean nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 48: 632–641.
- Leiter, M. P. (1992): Burnout as a crisis in professional role structures: Measurement and conceptual issues. *Anxiety, Stress and Coping*, 5: 79–93.
- Mackenzie, C. S., Poulin, P. A., Seidman-Carlson, R. (2006): A brief mindfulness-based stress reduction intervention for nurses and nurse aides. *Applied Nursing Research*, 19: 105–109.
- Maslach, C., Goldberg, J. (1998): Prevention of burnout: New perspectives. *Applied & Preventive Psychology*, 7: 63–74.
- Maslach, C., Jackson, S. E. (1981): *Maslach Burnout Inventory*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA.
- Murray, M. K. (2002): The nursing shortage: Past, present, and future. *Journal of Nursing Administration*, 32: 79–84.
- Petróczi E., Fazekas M., Tombác Zs., Zimányi M. (1999): A kiégés jelensége pedagógusoknál. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 54: 429–441.
- Piczil M., Pikó B. (2003): Az ápolói hivatás pszichoszociális kihívásai: kiégettség, kockázati magatartás, társas támogatás. *Egészségügyi Menedzsment*, 5: 29–33.
- Pikó B. (1999): Work-related stress among nurses: a challenge for health care institutions. *The Journal of The Royal Society of Health*, 119: 156–162.
- Pikó B. (2002): Egészségtudatosság serdülőkorban. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Pikó B. (2006): Burnout, role conflict, job satisfaction and psychosocial health among Hungarian health care staff. *International Journal of Nursing Studies*, 43: 311–318.
- Ramirez, A. J., Graham, J., Richard, M. A., Cull, A., Gregory, W. M. (1996): Mental health of hospital consultants: the effects of stress and satisfaction at work. *Lancet*, 16: 724–728.
- Rhoades, L., Eisenberger, R. (2002): Perceived organizational support: a review of the literature. *Journal of Applied Psychology*, 87: 698–714.
- Richardson, A. M., Burke, R. J., Leiter, M. P. (1992): Occupational demands, psychological

- burnout and anxiety among hospital personnel in Norway's. *Anxiety, Stress and Coping*, 5: 55–68.
- Ryan, R. M., Deci, E. L. (2001): On happiness and human potentials: a review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52: 141–166.
- Spickard, Jr., A., Gabbe, S. G., Christensen, J. F. (2002): Mid-career burnout in generalist and specialist physicians. *Journal of the American Medical Association*, 288: 1447–1450.
- Szemlédy I. (2004): A kiegész jelenségének vizsgálata dializáló ápolók körében. *Nővér*, 17: 1– 16.
- Wheeler, H., Riding, R. (1994): Occupational stress in general nurses and midwives. *British Journal of Nursing*, 3: 527–534.
- Zammuner, V.L., Galli, C. (2005): Wellbeing: causes and consequences of emotion regulation in work settings. *International Review of Psychiatry*, 17: 355–364.

PIKÓ, BETTINA – PICZIL, MÁRTA

**RELATIONSHIP BETWEEN CHARACTERISTICS OF
PSYCHOSOCIAL WORK ENVIRONMENT
AND LIFE SATISFACTION AMONG NURSES**

It is well known that job stress influences employees' work satisfaction, physical and mental health. The influence of psychosocial work environment on life satisfaction, however, is a relatively under-investigated field of research. The main goal of the present study has been to analyze the potential influencing characteristics of work environment related to nurses' life satisfaction with special emphasis put on burnout factors. In our study, there were 201 registered nurses working in Szeged hospitals. The data collection was going on by means of self-administered questionnaires. Findings suggest that burnout factors are significantly related to life satisfaction, the relationships are particularly strong with emotional exhaustion. Work satisfaction shows a strong relationship with the three burnout subscales, in addition, the relationship between life satisfaction and work satisfaction is particularly strong. Among other variables of work environment, we should mention employment time, perceived prestige of the nursing profession and schooling. These results draw the attention to the role of psychosocial work environment in determining satisfaction with life as an indicator of subjective well-being.

Keywords: burnout, satisfaction with life, work satisfaction, nursing profession